

พัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช ๒๕๓๘ ถึง ๒๕๓๕

นายรวิช ตานแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาศิลปศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๘

ISBN ๕ ๗๓๔-๖๓๑-๘๗๖-๕

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕16๕๒49๘๕

DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM IN ART EDUCATION AT THE LOWER
SECONDARY EDUCATION SCHOOL LEVEL FROM B.E. 2438 TO B.E. 2535

Mr. Ravich Takaew

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Art Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-876-4

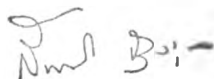
หัวข้อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการหลักสูตรศึกษาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช ๒๕๓๘ ถึง ๒๕๓๕

โดย นายวิชัย ตาแก้ว

ภาควิชา ศิลปศึกษา

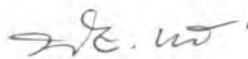
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ฤตะจारी

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กงสุวรรณ)

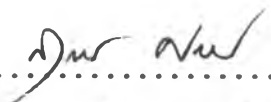
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ฤตะจारी)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รวีช ดาแก้ว : พัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๓๘
ถึง ๒๕๓๕ (DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM IN ART EDUCATION AT THE
LOWER SECONDARY EDUCATION SCHOOL LEVEL FROM B.E. 2438 TO B.E. 2535)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.เกษร ธีระจारी, ๒๓๓ หน้า.ISBN 974-631-876-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๘ ถึง ๒๕๓๕ ในด้านจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า

๑ . จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีพัฒนาการดังนี้

- พ.ศ.๒๕๓๘ - ๒๕๓๙ กำหนดจุดมุ่งหมายในระดับรายวิชา เน้นด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัย
- พ.ศ.๒๕๓๙ - ๒๕๒๐ กำหนดจุดมุ่งหมายในระดับหมวดวิชา และรายวิชา เน้นด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย
- พ.ศ.๒๕๒๑ - ๒๕๓๕ กำหนดจุดมุ่งหมายในระดับกลุ่มวิชา และรายวิชา เน้นด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

๒. เนื้อหาสาระของหลักสูตร มีพัฒนาการดังนี้

- พ.ศ.๒๕๓๘ - ๒๕๓๙ จัดเป็นหลักสูตรแบบแยกรายวิชา โดยจัดลำดับความยากง่าย ของเนื้อหา ตามระดับชั้นเรียน
- พ.ศ.๒๕๓๙ - ๒๕๒๐ มีการจัดหลักสูตรสองรูปแบบ คือ แบบสหสัมพันธ์ โดยจัดเนื้อหา ให้มีความสัมพันธ์กัน และแบบหมวดวิชา โดยรวมเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกันเป็นหมวดวิชา
- พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๓๕ จัดเป็นหลักสูตรแกนกลางมีวิชาบังคับและวิชาเลือกเนื้อหาแต่ละวิชา มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

๓ . กระบวนการเรียนการสอน มีพัฒนาการดังนี้

- พ.ศ.๒๕๓๘ - ๒๕๓๙ การสอนครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรเป็นหลัก
- พ.ศ.๒๕๓๙ - ๒๕๒๐ การสอนครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการใช้กิจกรรมทางศิลปะตามวัยของผู้เรียน
- พ.ศ.๒๕๒๑ - ๒๕๓๕ การสอนใช้ครูเป็นศูนย์กลาง และใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยนักเรียน มีอิสระในการเลือกเรียน และทำกิจกรรม

๔. การประเมินผล มีพัฒนาการดังนี้

- พ.ศ.๒๕๓๘ - ๒๕๓๙ การประเมินผลครอบคลุมด้านทักษะพิสัย และจิตพิสัย เน้นการวาดเหมือนจริง
- พ.ศ.๒๕๓๙ - ๒๕๒๐ การประเมินผลครอบคลุมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล
- พ.ศ.๒๕๒๑ - ๒๕๓๕ การประเมินผลครอบคลุมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนเน้นพฤติกรรมและผลงาน

ภาควิชา ศิลปศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C 343393:: MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: : ART EDUCATION CURRICULUM /CURRICULUM DEVELOPMENT /LOW SECONDARY
EDUCATION LEVEL

RAVICH TAKAEW : DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM IN ART EDUCATION AT
THE LOWER SECONDARY EDUCATION SCHOOL LEVEL FROM B.E.2438 TO B.E.2535.

THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.KEASORN THITACHAREE, Ed.D., 233 PP.

ISBN 974-631-876-4

The purpose of this research was to study the development of Art Education Curriculum at the lower secondary education school level from B.E. 2438 to B.E. 2535 concerning objectives, contents, teaching- learning process and evaluation. The historical research was used as the methodology. The results were as follows :

1. A development of the curriculum in the aspect of objectives was as follows :-

- B.E.2438 - 2474 : It specified under each subject, emphasized on psychomotor and affective domains.

- B.E.2475 - 2520 : It specified under subject field and each subject, emphasized on cognitive ,affective and psychomotor domains.

- B.E.2521 - 2535 : It specified under subject area and each subject, emphasized on cognitive, affective and psychomotor domains.

2. A development of the curriculum in the aspect of contents was as follows :-

- B.E.2438 - 2474 : It arranged as a separate subject and the contents were in order of difficulties suitable for each educational level.

- B.E.2475 - 2520 : It arranged as a correlation curriculum with related contents and a broad field curriculum by combining related contents to be subject field.

- B.E.2521 - 2535 : It arranged as a core curriculum divided into required and optional courses, with self - comprehensive contents.

3. A development of the curriculum in the aspect of teaching - learning process was as follows :-

- B.E.2438 - 2474 : It emphasized on "Teacher Center" and specified on subject matter.

- B.E.2475 - 2520 : It emphasized on "Teacher Center" and the application of art activities suitable for learners' age .

- B.E.2521 - 2535 : It emphasized on "Teacher Center" and "Student Center" and the students could select subjects and activities by themselves.

4. A development of the curriculum in the aspect of evaluation was as follows :-

- B.E.2438 - 2474 : It covered psychomotor and affective domains , emphasized on realist.

- B.E.2475 - 2520 : It covered cognitive, affective and psychomotor domains , emphasized on individual differences.

- B.E.2521 - 2535 : It covered cognitive, affective and psychomotor domains with clear criterion on behavior and product.

ภาควิชา..... ศิลปศึกษา

สาขาวิชา..... ศิลปศึกษา

ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อผู้คิด.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. เกษร ธิตะจारी อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา รวมทั้งข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์ รองศาสตราจารย์ อารี สุทธิพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ อาจารย์ประสงค์ พวงดอกไม้ อาจารย์ประเทศ สุขสถิตย์ ที่กรุณาให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดกรมวิชาการ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล และขอขอบคุณคุณสมพร พรวิกุลรัตนนา ที่ได้กรุณาเป็นธุระในเรื่องการจัดพิมพ์ต้นฉบับ จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ทั้งในด้านกำลังใจ กำลังทรัพย์ และการให้คำแนะนำในทุก ๆ ด้านเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณความดี และส่งผลประโยชน์ต่อการศึกษาของไทยบ้าง ผู้วิจัยใคร่ขอมอบคุณงามความดีนั้นแต่ทุกท่านที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทุกประการ

รวิช ตาแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง	๘
สารบัญแผนภูมิ	๘
บทที่	
๑. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
ขอบเขตของการวิจัย	๕
ข้อตกลงเบื้องต้น	๑๐
คำจำกัดความ	๑๐
วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๑

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๒. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นโยบายและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา

ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง..... ๑๒

ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง..... ๑๓

ยุคการปฏิรูปการศึกษา..... ๑๖

การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๘-๒๔๓๕..... ๒๓

ความเป็นมาของหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๘-๒๔๓๕

ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๓๘ - ๒๔๓๕.. ๓๑

ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๕๒๐.. ๓๖

ยุคปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๓๕..... ๔๘

แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาดโดยสังเขป

แนวคิดทางศิลปศึกษาของนักศิลปศึกษาที่สำคัญ..... ๕๕

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

แนวคิดการสอนศิลปศึกษาแบบพัฒนาการนิยม..... ๖๒

แนวคิดการสอนศิลปศึกษาแบบยึดหลักเกณฑ์..... ๖๖

แนวการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาแบบต่าง ๆ..... ๗๓

การจัดการเรียนการสอนศิลปะในประเทศไทย..... ๗๕

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ด้านพัฒนาการหลักสูตร..... ๗๕

ด้านหลักสูตรมัธยมศึกษา..... ๘๕

ด้านหลักสูตรศิลปศึกษา..... ๘๘

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร	
ความหมายของหลักสูตร	๕๔
แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา	๕๖
องค์ประกอบหลักสูตร	๕๗
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	๕๘
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรศิลปศึกษา	๑๐๒
เนื้อหาสาระ	๑๐๓
เนื้อหาสาระของหลักสูตรศิลปศึกษา	๑๐๕
กระบวนการเรียนการสอน	๑๐๘
กระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษา	๑๑๒
การประเมินผล	๑๑๕
การประเมินผลศิลปศึกษา	๑๑๖
แนวคิดทางปรัชญาการศึกษา	๑๒๒
ทฤษฎีหลักสูตร	๑๒๓
ประเภทของหลักสูตร	๑๒๕
ประเภทของหลักสูตรศิลปศึกษา	๑๒๖
แนวคิดเบื้องต้นในการพัฒนาหลักสูตร	๑๒๗
การพัฒนาหลักสูตร	๑๒๘
การกำหนดเกณฑ์พิจารณาเอกสาร	๑๓๒
การกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา	๑๓๖
๓. วิธีการดำเนินการวิจัย	
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๑๔๐
การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๔๕
การนำเสนอผลการวิจัย	๑๕๒

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๔. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

พัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๓๘-๒๔๗๔.....	๑๕๓
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	๑๕๓
เนื้อหาสาระของหลักสูตร.....	๑๕๕
กระบวนการเรียนการสอน.....	๑๕๗
การประเมินผล.....	๑๕๕
ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๒๐.....	๑๖๖
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	๑๖๖
เนื้อหาสาระของหลักสูตร.....	๑๖๘
กระบวนการเรียนการสอน.....	๑๗๐
การประเมินผล.....	๑๗๔
ยุคการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๕.....	๑๘๓
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	๑๘๓
เนื้อหาสาระของหลักสูตร.....	๑๘๕
กระบวนการเรียนการสอน.....	๑๘๑
การประเมินผล.....	๑๘๔

๕. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย.....	๒๐๓
การอภิปรายผล.....	๒๐๘
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	๒๑๘

รายการอ้างอิง.....	๒๑๕
ประวัติผู้เขียน.....	๒๓๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงระยะเวลาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา.....	๒๗
๒	การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับทัศนศิลป์ในสังคม.....	๑๐๖
๓	กิจกรรมที่จัดตามลักษณะของงานศิลปะ.....	๑๐๗
๔	การประเมินความถูกต้องเชื่อถือได้ของเอกสารโดยเกณฑ์พิจารณาภายนอก	๑๔๓
๕	แสดงการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis).....	๑๕๐
๖	เปรียบเทียบจุดมุ่งหมายหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๓๙	๑๖๒
๗	เปรียบเทียบเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๓๙	๑๖๓
๘	เปรียบเทียบอัตราเวลาเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๓๙	๑๖๔
๙	เปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินผลวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๓๙	๑๖๕
๑๐	เปรียบเทียบจุดมุ่งหมายวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐	๑๗๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๑๑	เปรียบเทียบเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๒๐	๑๘๐
๑๒	เปรียบเทียบอัตราเวลาเรียนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๒๐	๑๘๑
๑๓	เปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินผลวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๒๐	๑๘๒
๑๔	เปรียบเทียบเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๓๕	๑๘๖
๑๕	เปรียบเทียบอัตราเวลาเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๕	๑๘๗

สารบัญแนบภูมิ

แนบภูมิที่		หน้า
๑	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของเฮอริริค....	๕๘
๒	โครงสร้างรวมของจุดประสงค์.....	๑๐๑
๓	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีหลักสูตรและทฤษฎีอื่น ๆ ตามแนวคิดโบนแคมป์	๑๒๔
๔	กระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	๑๓๐